

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-02
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpf.
Stane četrtletno: 1 RM — Rpf; celoletno: 4 RM — Rpf
Za Jugoslavijo četrtletno: Din. 25; celoletno: Din. 100
Za Italijo: Prezzo die vendita Lire —60.

Grehi nad narodi.

Grehi, ki jih imajo na vesti narodi, se maščujejo še na tem svetu, — tako je zapisal sloveči španski družboslovec in državnik Donozo Kortez. Nakazal je s tem stavkom veliko skrivnost, ki jo v zgodovini posameznih narodov in tudi lastnega naroda sicer v posebnih trenutkih slutimo, a je jasno ne znamo in ne moremo izpovedati. Obstojati mora zapoved, veljavna in obvezna za naravna občestva — družino, narod pleme —, kot so dane zapovedi in prepovedi poedinca. Tako slutimo. A naša življenjska doba je prekratka, da bi mogli slutnje odeti v jasnejše besede, zgodovine držav in narodov pa so zapisane le pod raznimi drugimi vidiki.

Kadar zabrede kateri koli narod v nesrečo, slišimo običajno glasove, ki pravijo, da je svojo nesrečo v večji ali manjši meri zakrivil sam. Ob zatonu bivše Avstrije so inozemski in nemški listi zapisali sodbo, da Avstrija ni bila to, kar je izpovedovala njena ustava in je torej priključitev bila povsem naravna posledica. Ob razpadu Čehoslovaške smo brali, da je bila v dobršni meri razpada kriva sama, ker ni znala pravočasno ustvariti soglasja med svojimi narodi. V očigled zalogri Poljske se nam odkriva nereseno vprašanje Belorusov in Ukrajincev, ki so dva desetletja zastoj povzdigali svoj glas za narodno pravico, in še socialno zlo, ki ga je zakrivilo nad preprostim poljskim ljudstvom nižje in višje poljsko plemstvo. Če trenutno gledamo Anglijo v njenih najnovejših skrbih in prisluhne mo glasovom iz Indije, ki se danes hoče otresti železnih okovov, v katere je bilo in je ukovano njeno ljudstvo, se ne moremo ubraniti utisa, da je tudi nad Anglijo kot nad slehernim narodom zapoved, kateri se ne izogne nobeno ljudstvo. Bližnja doba nam morda razgrne v še nazornejši luči, ali je bilo angleško gospodarstvo nad številnimi narodi britanske imperije pravično ali krivično.

Poglejmo z bežnim pogledom še v desetletja pred nami. O Napoleonu so zgodovinarji zapisali sodbo, da je hotel biti sam v svojem neutošljivem imperializmu. Sam je končal v samotnem prognanstvu. Francijo je pod njim zajelo neko pijano zmagovalje, katerega tudi sledeči burbonski kralji niso znali mojstriti. Kmalu je bil na francoskem cesarskem prestolu spet Napoleonov nečak, započel je taisti imperializem in le-ta se je končal z njegovim ujetništvom in s predajo Pariza v nemške roke. Ni še minulo petdesetletje po francosko-nemški bitki pri Sedanu, že je prišlo do nove vojne. Vnovič so Francozi diktirali mirovne pogoje. Ni še minulo za tem dvajsetletje in splošni položaj dela Francozom nove, zelo velike preglavice. Ruske carje, rusko plemstvo in pravoslavje je strla socialna revolucija, ker so puščali preprosti narod v neukosti, gospodarski in socialni zaostalosti. Že davno prej so ruski vidci prokovali pretečo nesrečo, car in njegovi mogočniki pa so se hoteli nesreči izogniti še ob koncu s tem, da so se zapletli v vojno leta 1914. Ko so po končani vojni njihovi prijatelji delili vojni plen, so bili car in njegovi že strti in odstranjeni. V daljni Španiji je modri Donozo Kortez že pred dobrim stoletjem svaril vlado, naj svojo politiko pravočasno preokrene v gospodarski in socialni blagor španskega ljudstva, in ostrovidno nakazal sicer sledečo kazen. Zato je morala Španija iti skozi potoke krvi, ker so odgovorni krogi puščali narodni blagor v nemar, in šele po hudem trpljenju se obeta španski državi novo vstajenje.

Se bi lahko razgrinjali zgodovino narodov in ji iskali isti smisel. Nedvomno bi pri vseh zasledili to, da se vrši njihov razvoj železno dosledno v pravcu določene zapovedi.

Mi živimo v dobi, ki nam odkriva novo vsebino in vrednoto naroda. Naši državniki poudarjajo, da je narod zapovedovalec v vsem javnem in zasebnem življenju in da je narodni blagor najvišja zapoved vsega gospodarskega, kulturnega in političnega življenja. Tudi ostali nemški svet vedno bolj čuti resnico, da stoji narod, nad poedincom in da je narodna čast in blaginja pred zasebno častjo in koristjo. Narodni socializem sicer po izpovedi vodje in kanclerja ni nikako izvozno blago za druge narode, nihče pa narodnemu socializmu ne more oporekati zasluge, da se po njegovem vplivu budijo in širijo novi pojmi o narodu in njegovi pravici tudi pri številnih drugih ljudstvih.

Če zremo narod v njegovi novi podobi, nas presune sila njegovega življenja. Pred seboj ga vidimo živega z dušo in telesom. V knjigi, sliki, pesmi, znanosti in religiji čutimo utrip njegovega srca, v stanovih gledamo njegove ude, v rezki njegovi borbenosti za pravico razbiramo njegovo življenjsko moč. Nam narod ni kup nametanih ljudi, marveč živo bitje z dušo in telesom. To bitje ne more biti delo človeških rok, ker je prelepa umetnina in se ji človek šele približuje. To bitje mora biti iz rok višje sile, ki mu je dala življenje in s tem pravico, da ga živi. Kot sinovi svojega naroda živimo njegovo življenje in čutimo njegovo pravico. Slutimo, da so zapovedi, ki stojijo nad njim in mu nakazujejo njegovo smer, taiste zapovedi, ki veljajo i za poedinca. Te zapovedi so jedro njegove zgodovine in vsebina njegove bodočnosti.

Prijateljstvo med Nemčijo in Rusijo.

Najvažnejši dogodek minulega tedna je potovanje nemškega zunanjega ministra v. Ribbentropa v Moskvo. Večurni razgovori nemškega ministra z gospodom Stalinom in komisarjem Molotovom so bili zaključeni z nemško-ruskim razmejitvenim in prijateljskim paktom. Navajamo v naslednjem glavne misli sklenjenih pogojev.

Nova ureditev evropskega vzhoda. Največji evropski državi bosta evropski vzhod uredili vzajemno brez vmešavanja katere koli tretje države.

Nove državne meje. Kot novo mejo določita Nemčija in Rusija črto, ki gre od Litavske vzdolž reke Pise do kraja Ostrolenko, odtod vzdolž reke Buga do kraja Kristnopol in nato mimo Ravaruske in Lubaczova do reke Sane. Ta meja se nahaja v mnogih predelih vzhodno od prej določene demarkacijske

črte ter dodeljuje Beloruse in Ukrajince Rusiji, Poljake Nemčiji. Nova meja je končno veljavna.

Meddržavni gospodarski odnosi. Obe državi bosta izmenjavali svoje blago v doslej največji višini. Rusija bo dobavljala Nemčiji surovine, od nje pa sprejemala industrijske izdelke.

Mirovni predlog. Obe državi sta voljni, da se med Nemčijo in zahodnimi državama čimprej spet upostavi mir. Če se to ne posreči, nosi odgovornost za nadaljnjo vojno Anglija, Nemčija in Rusija pa bi stopili v še ožje odnose. K mirovnemu predlogu dostavlja dunajski „Völk. Beobachter“: Anglija ima sedaj besedo. Hotela je uničiti položaj Nemčije na kontinentu in se sedaj nahaja najmočnejši kontinentalni meddržavni skupini nasproti. Če klub temu vztraja na vojni, bodo posledice dalekosežne“.

Pred važnimi izjavami nemške vlade.

Nemški poročevalski urad javlja, da se tekom tedna sestane nemški državni zbor, da sprejme neko izjavo državne vlade. — Na kanclerjevo želje je dospel začetkom tedna v Berlin italijanski zunanji minister grof Ciano in se večurno razgovarjal s kanclerjem ob prisotnosti ministra v. Ribbentropa. Razgovoru se pripisuje velik pomen. — Op. ur. Poročilo o zasedanju drž. zbora priobčimo v naslednji številki.

Nemško vojno poročilo

Z dne 1. oktobra javlja sledeče: Na vzhodu se predaja Varšave in Modlina načrtno izvaja. — Na zahodu je bilo sovražnikovo artiljerijsko obstreljevanje v okolici mesta Saarbrücken močnejše. Sicer ni bilo nobenih večjih spopadov. — Na zahodu je bilo sestreljenih dvoje francoskih in deset angleških in nad Severnim morjem dvoje angleških bojnih letal.

Predaja Varšave.

Nemški poročevalski urad javlja: Minuli teden je poveljnik utrjene Varšave zaprosil nemško vojaško poveljstvo za pogajanja o predaji. Razgovori, katere je vodil od nemške strani general Blaskowitz, so trajala dva dneva. Čim je bilo objavljeno, da se Varšava preda brezpogojno, so bile bitke takoj ustavljene. Pred ukorakanjem nemških čet je bilo treba rešiti več vprašanj. 120.000 poljskih vojakov je oddalo orožje, treba je bilo preskrbeti njihovo prehrano v ujetništvu ter zagotoviti aprovizacijo mesta samega, ki šteje nad milijon prebivalcev. Istočasno z Varšavo se je predalo tudi mesto Modlin. Propagandni minister dr. Goebbels je odredil, da izobesijo z dnem vkorakanja nemških čet v Varšavo vsa javna poslopja Velike Nemčije zastave za teden dni.

Baltiške države in Rusija.

Z izpremembami na Poljskem se je spremenil tudi zunanji položaj baltiških držav. Prvi se je podal v Moskvo estonski minister Selter ter podpisal meddržavno pogodbo, po kateri bo Rusija nudila Estonski vojaško pomoč, zakar sme vojaško zasesti estonska otoka Oesel in Dagö ter imeti mornariško oporišče v luki Paldiski. Število vojakov, ki se bodo nahajali na estonskem ozemlju, določi posebna pogodba. Predvsem gospodarska in politična nezavisnost Estonske pa ostaneta nedotaknjeni. — Nato se je podal v Moskvo letonski zunanji minister Munters in bo tam najbrže podpisal slično prijateljsko pogodbo.

Iz Amerike.

Nemški poročevalski urad javlja, da je minule dni v Washingtonu zborovala ženska liga za mir in svobodo ter se izjavila za prepoved izvoza orožja v vojskujoče se države. — Medtem ko je senat pristal na Rooseveltov predlog, naj se izvoz orožja dovoli proti takojšnjemu plačilu in pri prevozu z ladjami držav, ki orožje oz. drugo potrebno blago kupujejo, se v kongresu javljajo močni glasovi, naj se izvoz orožja in vojnih potrebščin tudi v bodoče onemogoči.

Iz Anglije.

Nemški poročevalski urad javlja, da je angleška vlada državni poročila za novo leto podvojila na 4 mili-

Nemčija in Rusija sta povezani po prijateljski pogodbi.

Zander V.

Slika kaže ministra v. Ribbentropa ob podpisu, v ozadju sta gospod Stalin in komisar Molotov.

jarde funtov šterlingov. Listi so ljudstvu raztolmačili potrebo povišanje davkov, češ, da bodo nove številke 80 milijonsko nemško ljudstvo pretresle in četudi je doseglo „provizoren uspeh“ na Poljskem.

Teden v besedi.

Sovjetska Rusija in Bolgarija pripravljata medsebojno trgovinsko pogodbo, po kateri bo Bolgarija obvezana, da celoten presežek svojih življenjskih potrebščin proda Rusiji.

Španska vlada je sklenila odpustiti nadaljnih 50.000 vojakov, kar je znamenje, da namerava ostati tudi v bodoče nevtralna.

Maršal Göring je izdal dnevno povelje, v katerem izraža svoje priznanje diviziji protiletalskega topništva.

V portugalske vode je priplula skupina ameriškega brodovja, ki bo križarila po evropskem pasu Atlantskega oceana.

Madžarska je obnovila diplomatske odnose s Sovjetsko Rusijo, katere je prekinila po vstopu v zvezo proti kominterni.

Volitve v švicarski zvezni svet bodo še ta mesec. Etter je pred razpustom sedanjega sveta dejal, da bo Švica ostala nevtralna, zaveda pa se, da bo tem manj izpostavljena napadu, čim močnejša in čim bolj oborožena bo.

Severnoevropske države so na sestanku v Oslo sklenile, da bodo še naprej ostale strogo nevtralne, da pa bodo obdržale vse trgovske zveze tudi s vojskujočimi se državami.

Uradno poročilo iz Nizozemske ugotavlja, da so angleška letala v noči na pretekli četrtki ponovno kršila nizozemsko nevtralnost.

Vodja nemškega gospodarskega odposlanstva državni tajnik dr. Landfried je obiskal v spremstvu nemškega poslanika v Belgradu jugoslovanskega zunanjanca ministra dr. Cincar-Markoviča in trgovinskega ministra dr. Andresa.

Narodni svet fašistične stranke je sklican 21. oktobra v Palermo na izredno sejo.

Bivše poljsko pristanišče Gdinja nosi odslej ime Gotenhafen.

Nemške zahodne utrdbe je nedavno posetilo japonsko vojaško zastopstvo z berlinskim poslanikom na čelu.

Iz Jugoslavije poroča nemški poročevalski urad, da poučeni krogi odločno zanikavajo vesti, po katerih bi Nemčija stavila Jugoslaviji gospodarski ultimatum.

Na Izlandiji se nahajajoče angleško letalo, ki ga je oblast zaplenila, je skrivaj odletelo v domovino.

V Rumuniji imajo novo vlado, katero je sestavil general Argetoiano. Nevtralnostna politika ostane neizpremenjena.

Slovaška dobi koncem oktobra novo vlado, ker bo dosedanji njen šef dr. Tiso najbrže postal državni prezident. Predsednik vlade bo verjetno dosedanji notranji minister dr. Tuka.

V Jugoslaviji bodo 12. novembra volitve v senat.

Bolgarski ministrski predsednik je namenjen v Moskvo.

Iz naše države

Vizum za izpotovanja.

Kdor potuje v Italijo, si mora oskrbeti pri okrajni politični oblasti izpotovalni vizum, ki stane RM 1.63. — Za izpotovanje v Jugoslavijo se plača za vizum RM 11.—, za potovanje skozi Jugoslavijo vizum za RM 3.—. Vizum za enkratno potovanje na Ogrsko stane RM 8.80, za večkratno RM 24.10. Poleg vidiranje potnega lista (nemškega ali inozemskega) po nemški oblasti je potreben tudi vizum države, v katero se potuje.

Vpoklic deklet k delovni službi.

Vsa neporočena dekleta letnikov 1914 do 1922 so klicana v obvezno delovno službo. Izveta so sledeča dekleta: 1. one, ki so v poklicih vsaj od 22. septembra 1939 in so v posesti delovne knjižice ali dokažejo svojo zaposlitev po delovnem uradu, 2. dekleta, ki se šolajo bodisi poklicno kot učenke, praktikanke, volonterke ali se nahajajo v strokovni šoli, 3. vse, ki posejajo katero koli javno šolo, 4. dekleta iz kmečkih in podeželskih delavskih družin, ki so za delo nujno potrebna. Bolnice, ki se k naborom ne morejo podati, vpošljejo zdravniško spričevalo. Dekleta letnikov 1914 do 1922 se javijo lahko tudi prostovoljno.

O novih živilskih nakaznicah.

Uredba o živilskih nakaznicah govori tudi o osebah, ki se same preživljajo. Deli jih v tri skupine: 1. kmetije, ki se same oskrbujejo, 2. osebe, ki se delno same oskrbujejo, in 3. bolnice in druge zavode. Kdor se polno sam oskrbuje, ne dobi nakaznic, izvzemši onih za sladkor, marmelado, kavna nadomestila in slično blago. Kdor ni dobil nakaznic za živila, katerih nima, se obrne takoj na občino, kjer dokaže svojo potrebo.

O prehrani v gostilnah.

Tudi v gostilnah se s 1. oktobrom dajejo jedila (izvzemši ene jedi) samo na nakaznice. Poleg navadnih nakaznic se lahko uporabljajo tudi takozvane potovalne nakaznice, ki jih dajejo za navadne nakaznice občinski uradi. Vsaka gostilna pa vodi eno jed, ki se lahko dobi tudi brez nakaznice.

Še kaj: Menice, ki so zapadle pred 28. avgustom, so bile po zakonu podaljšane za mesec dni in nato še za mesec dni, tako da je plačilni termin najprej 26. oktobra t. l. — Določene so cene za rabljene vreče. — Zavojčki, ki se oddajajo na pošti, se morajo na zahtevo odpreti. Izvzeti so zavoji civilnih oblek

vpoklicanih vojakov. Poštino plača odpošiljatelj. — Soproje vpoklicanih vojakov plačajo znižan dohodninski davek oz. so lahko pod gotovimi pogoji tega davka oproščene. — Vojaki, ki so bili zavarovani pri blagajnah, morajo biti zavarovani tudi med službovanjem, da uživajo njihove družine zavarovanjske ugodnosti. — Posebej se opozarja, da so cene za konje in vprežne volje določene. — Družine vpoklicanih vojakov lahko dobijo podpore za življenje, stanarine, bolezenske slučaje, za odplačilo dolgov in druge obvezne dajatve. Prošnje se vlagajo na okr. glavarstvo in sicer po možnosti osebno. Podrobnosti o pogojih izvedo interesi na občini.

Vesti iz Jugoslavije

Stanje nemških šol v Jugoslaviji.

Po podatkih za šolsko leto 1937/38 obstoji v Jugoslaviji 765 razredov z nemškim osnovnim poukom, katere obiskuje 38.209 nemških otrok. V teh razredih poučuje 724 učiteljev, od katerih je 507 Nemcev. Nadalje se vrši pouk v nemškem jeziku v petih meščanskih šolah in to v nemški zasebni šoli v Belgradu, v protestantovski zasebni meščanski šoli v Zagrebu, v zasebni meščanski šoli v Novem Vrbasu, v državni mešani meščanski šoli v Apatinu (trije nemški oddelki) in v državni meščanski šoli v Beli Crkvi. V preteklem šolskem letu je obiskovalo te meščanske šole 675 nemških dijakov. V teh šolah poučuje 62 učiteljev, od katerih je 15 iz nemškega rajha. Nemci imajo zatem zasebno učiteljsko v Novem Vrbasu s 95 dijakov in 14 profesorji in štiri razrede državne gimnazije v Novem Vrbasu s 97 dijakov. V začetku letošnjega šolskega leta so bile odprte nekatere nove nemške osnovne šole. Nemci zahtevajo letos tudi ustanovitev popolne nemške gimnazije.

Prvi vlak, izdelan v Jugoslaviji.

Preteklo nedeljo je prispel na belgrajski kolodvor prvi vlak, ki je bil ves izdelan v jugoslovanskih tovarnah za vozove v Slavonskem Brodu. Lokomotiva vlaka je jugoslovanske konstrukcije in izdelave, od katerih je bilo izročeno že 10 prometov, nadaljnih 12 pa bodo v najkrajšem času gotove. Tudi vozovi imajo posebno novost, ki jo dosedaj jugoslovanski vlaki niso poznali: namesto električnega toka greje vlak

poseben aparat, ki proizvaja topel zrak. Potniki lahko po svoji volji izpreminjajo temperaturo v oddelkih. To je zlasti velikega pomena za čas hude poletne vročine, ker bodo novi aparati dajali oddelkom svež hladen zrak, v katerih bo potovanje mnogo prijetnejše kot je bilo do danes. Posebna komisija železniške generalne direkcije je na poizkušnji vožnji od Slavonskega Broda do Belgrada proučila delovanje teh aparatov za segrevanje in hlajenje in ugotovila, da so rezultati zelo dobri. Zato je verjetno, da bodo tudi v bodoče novi jugoslovanski vozovi opremljeni s temi napravami.

Važna izjava hrvatskega bana.

Hrvatski ban dr. Šubašič je dal nedavno belgrajskim novinarjem naslednjo izjavo: Vsa hrvatska banovina in še posebej ves hrvatski narod sta sprejela sporazum ne le s popolnim političnim razumevanjem, nego tudi dostojanstveno, radostno in z občutkom gotovosti, da bodo sedaj prišli dnevi ustvarjanja in zadovoljstva v državi ter izgradnje narodnih sil napram zunaj. Danes vam lahko povem, da je spricho politične organizacije hrvatskega naroda prodrlo spoznanje pomena sporazuma, njegovega značaja in konstruktivnosti v vsej hrvatski banovini do zadnje celice najširjih narodnih slojev. Rezultate vsega tega je danes mogoče opaziti v slehernem dejanju naroda. Vsi poizkusi, da bi se stanje v hrvatski banovini pojasnilo na drug način, kakor sem vam sedaj povedal, predstavljajo zgolj željo onih, ki bi radi služili sebi in svojim interesom, ne pa izgradnji narodnih sil in veličini naše skupne države ter njenim nalogam v našem delu Evrope.

Naše delo za državo je bilo zmerom pozitivno. Sedaj lahko odkrito rečemo, da se dviga narodna radost in spontana zahvala iz vseh skromnih domov našega naroda do največjega in najjačjega pospeševalca tega našega občega narodnega dela in okrepevanja države v vdanosti do krone, do najodgovornejšega nosilca kraljeve oblasti Nj. Vis. kneza namestnika Pavla. Veličino in dostojanstvo naroda, narodno zadovoljstvo in hvaležnost bo v ostalem v bližnjih dneh jasno opazila vsa država.

To in ono. V Dalmaciji bo grozdje letos po napovedi strokovnjakov sicer izredno dobre kakovosti, pač pa ga bo za tretjino manj kakor lansko leto. — Novih 25.000 juter plodne zemlje bo jugoslovanska vlada razdelila vojnim prostovoljcem. To zemljo so pridobili z izsuševanjem močvirnega predela, ki ga imenujejo Pančevački kit. — Slovensko učiteljsvo je na Slomškov spominski dan v Mariboru dostojno proslavilo velikega vzornika slovenskih vzgojiteljev. — Pretekli teden je v Sloveniji sneg pobelil vrhove planin.

Podlistek

Vajansky

Fran Albrecht

Leteče sence.

Povest iz življenja slovaškega ljudstva.

(37. nadaljevanje.)

„Ela, kaj pa to delaš?“ je vzkliknil Jablonsky.

Medtem je kraj pred šolo oživel. Kmete, ki so mlahovo tičali za cerkvijo, je osupnil nastop Elin. Njen nenadni prihod, njena otroška navezanost na učitelja je podžgala množico. Kmetje so drug za drugim splezali izza plotov — majhna gruča prosil, s številom raste hrabrost. Tudi ženske so prišle.

„Sami plačujemo!“ se je hipoma zaslislal glas iz gruče, ki se je preteče bližala šolskim vratom. Jablonskemu se je medtem posrečilo prijeti hčerko za roko. Napol jo je peljal, napol nesel mladenko iz šolskega poslopja. Toda iskra, ki jo je vrgla v narod bela roka Elina, je že širila požar. „Kaj hočete tukaj?“ so klicali eni, „kdo vas je poslal?“ drugi. „Aha, to je Višnja, ki se za žide poteguje,“ se je oglasil spet drugi. „Pa, ki za štempeljne denar pobira! Čedni štempeljni!“

Starec z močnimi, gostimi obrvmi je vstopil pred gospode. Njegovo plavkasto očesce se je srdito isknilo.

„Kaj razburjate pokojno cerkev?“ je zakričal s hripavim, a pri tem pronikavim glasom. „Ta hiša je hiša molitve, vi pa delate iz nje jamo razbojniško! Kačja zalega, ogenj z neba vam pada na glavo!“

Za temi besedami se je ljudstvo do besnosti razburilo. Golčanju moških glasov se je pridružil vrišč žensk in plač otrok, ki so krdeloma zasedli plotove. Višnja se je s svojim spremstvom naenkrat videl v ozkem krogu razljučene množice: Mladi bojaželnejši so pritiskali v ospredje.

„Razženite to drhal!“ je ukazal Višnja žandarjem. Žandarja sta naperila bajonete in šla naprej. Ljudje so se jeli umikati — a samo do koder so segali konci bajonetov. To pa je še bolj razljutilo ljudstvo. V tem je neka ženska zakričala: „O Bog, moj Bog, ranili so me; kri, kri!“

„Nazaj!“ je zaklical učitelj s svojim globokim glasom in postavivši se pred Višnjo, zakril s svojimi rameni kakor s ščitom njegovo ogroženo glavo.

„Meni bijte, ako hočete: temu mir! Bojte se Boga! V njegovem svetem imenu nazaj!“

Veličasten, impozanten je bil starec; lahna rdečica je pokrila njegov blede obraz. Oči so mu sijale v strógem, karajočem blesku. Besno kričanje ljudstva se je poleglo v mrmranje presenečenja, množica je za korak odstopila. „Razidite se v svoje tihe domove,“ je nadaljeval starec s slavnostnim glasom, „Gospod ne ljubi nasilja. On me je varoval vse do roba mojega groba — v njegove močne roke izročam svoje življenje.“ Učitelj je sklenil roke ter jih dvignil kvišku. „Slava Gospodu! On je naša zaščita! Kyrie elejson, Kriste elejson!“

Ženske so zajokale: Oče naš, oče naš!

„Prosto pot!“ je s tišjim glasom izpregovoril starec in stopil naprej. Množica se je umaknila in nastala je neširoka steza. Tik za učiteljem je stopal Višnja, za njim pisarja, za tema oba žandarja, ki pa sta se vendarle morala nekoliko prerivati. Holan je srečno previdel eksekutorje do voza. — Tako je to pri nas; ampak kogar se podlost ne boji, tega predrzno muči.

Zvečer se je Milko vrnil iz mesta. Očeta je našel nad staro posteljo, oklopljeno z medjo. Zolti gumbi na robovih so bili do polovice izdrgnjeni ter so se svetili kot zlato.

Mraz je preletel kosti mladega moža, ko je zvedel, kaj se je zgodilo v njegovi nenavzočnosti.

Milko se je ves uničen zgrudil na stol. Ozrl se je na očeta in mu je bilo žal! Kako slabo, motno gledajo njegove oči!

„Kaj vam je?“ je vprašal sin in prijel očeta za roko.

„Nič — težko diham — saj je to moja stara slabost.“

Milko je položil očeta v posteljo.

Prišel je Dušan, ves zbežan, prestrašen.

„Uboga Ela!“ je rekel Milko prijatelju. „Bogve, kakšne muke so si izmislili za to nenavadno dekle? Prosim vas, pojdite k Jablonskim; tam je gotovo dovolj gorja.“

Evgen Dušan ga je poslušal, a v sobi za tujce je našel samo Adelo. Bedna Ela je sedela pri tetki in mrko gledala predse. Cerovski je odpovedala zgovornost. Težko je dihala, majala z glavo: „Kje si pustila srce?“

Ela je poslušala jasno utripanje svojega srca. „Tu-le mi bije,“ je pomislila, „kakor samo hoče, nobenega povelja ne poslušam, še mojega ne.“

Adela je tiho pozdravila Dušana.

(Konec sledi.)

Slovensko plemstvo.

Po pričevanju zgodovinarjev iz 5. in 6. stoletja so Slovani od vsega pričetka ljudstvo, katerega člani uživajo enako pravico. Sloja s posebno predpravo Slovani ne poznajo v svojih vrstah. Rodovi se družijo v domačije, katerim stojijo na čelu staroste ali starešine. Domačije so povezane v župe z župani na čelu. Župani so od ljudstva potrjeni poglavarji, slični nemškimi grofom ali knezom. (Najstarejšega župana imenuje neka lista in sicer župana Fisa iz leta 777, vladajočega Slovincem v okolici sedanjega Kremsmünstra na Gornjem Avstrijskem).

Večji del alpskih Slovencev je koncem prvega tisočletja združen v tako imenovano kneževino Karantanijo. Začetki te prve državne organizacije, ki je oklepala tudi Slovence, so močno zabrisani. Ohranila pa se je kneževina tudi preko smrti kralja Sama. Združevala je župe karantanskih Slovencev pod vodstvom enega kneza. Kako so Slovenci svojega kneza imenovali, ne vemo. Mogoče vladika, mogoče vojvoda, mogoče knez. Pod njegovim vodstvom so vladali karantanski deželi župani. Viri frankovske dobe jih nazivajo „principes“, kar bi značilo prvake. Isti viri potrjujejo, da so karantanski Slovenci volili svojega kneza tudi potem, ko so prišli pod nemško nadoblast.

Že v prvih stoletjih po naselitvi v alpske predele so se kakor pri vseh drugih narodih tudi pri Slovincih začeli izčlenjevati sloji nesvobodnih, svobodnih in plemičev. Suženjstvo so poznali Obri in za njimi so ga prevzeli Slovenci. Nedvomno so zaslužili del prebivalstva, ki je pred njimi poseljeval njihovo novo domovino. Med sužnje so štel tudi vojne ujetnike in morda še kupljene sužnje.

S prihodom Bavarcev in Frankov v Karantanijo se je slovensko ljudstvo še bolj izčlenilo v sloje z raznolikimi pravicami. Mnogi Slovenci so izgubili svobodo, ker se novim gospodarjem niso pokorili. Drugi so se, upirali pokristjanjenju in so bili zato usuznjeni. Nekateri so se iz gospodarskih in še drugih razlogov zatekli v varstvo gospoda, sprejeli od njega svoje imetje v tako zvani fevd, pri tem pa izgubili svobodo.

Poleg nesvobodnih je živela široka plast svobodnih Slovencev. Ti imajo prvotno vse politične pravice in odločajo v življenju naroda. Udeležujejo se zborov, vrše redno vojno službo, lahko pridobivajo imetje in sklepajo pogodbe. Iz vrst svobodnih Slovencev so se kot poseben stan povzdignili plemiči. Med njimi zavzemajo poseben položaj kosezi ali kazazi. Tudi pri Nemcih, ki slovenskega plemstva, v kolikor se je podvržlo njihovemu redu, nikakor niso uničili, veljajo za plemenite in nemška inačica za koseze jih imenuje „Edlinge“. Še danes je po slovenski zemlji dovolj krajev istega naziva. Samo na Koroškem poznamo vas Kazaze pri St. Stefanu ob Zilji, v bilčovski občini, v doblaveški občini, celovški Harbach se slovensko naziva Kazize, kar tri Edlinge pozna Labotska dolina itd. Kazaze se nahajajo posejane skoraj povsod na nekdanjih in sedanjih slovenskih tleh. Po naziranju zgodovinarjev so plemiči kosezi volili in umeščali koroške vojvode. Po nemški pravni knjigi „Schwabenspiegel“ volijo novega deželnega vodjo le svobodni zemljaki, imenovani kosezi. V ta namen izvolijo iz svoje srede sodnika, ki se jim zdi najbolj pripraven. Ta vpraša vsakega koseza in potem vse, če so z onim, ki je namenjen za vojvodo, zadovoljni. Če je večina za novega vojvodo, se kosezi odpravijo na Gosposvetsko polje, kjer na prav slovesen način vojvodo ustoličijo „prepevajoč slovenske pesmi in vodeč vojvodo trikrat okoli knežjega kamna“. Pozneje nadomesti izbranega sodnika tako imenovani vojvodski kmet iz Blažje vasi pri Celovcu. Formalno volijo kosezi vojvodo še v 13. in 14. stoletju.

V naslednjih stoletjih prevzema vodstvo dežele visoko nemško plemstvo, pojavi se stan ministerialov, nekakih državnih upraviteljev, dočim se Sloven-

ci pojavijo samo še med malimi vitezi in oboroženimi hlapci. V začetek novega veka začne plemstvo vprek propagandi, dokler v minulih stoletjih popolnoma ne izgine.

Devetnajsto in dvajseto stoletje pripravlja novo slovensko plemstvo: slovenskega kmeta. Če so bili nekoč kosezi in za njimi mali vitezi vidni nositelji slovenskega življenja, jih v novi

dobi nasledujejo slovenski kmetje. V njihovem okrilju je slovenska narodna usoda, nosilci so slovenskega kulturnega življenja, branilci slovenske narodne pravice. Slovenski kmet postaja slovenski plemič po svoji krvi in po svojem zdravem duhu. Državna postava o dednih kmetijah jih ustoličuje, naša zgodovina imenuje in sedanost potrjuje.

Čirom naše zemlje

Na brazdah.

Elin Pelin.

Iz bolgarščine prevedel Tone Potokar.

Kako je padal dež, kar ves teden! Tih, krotko, dan in noč. Padal je, padal, lepo je namočil mater zemljo. Pa je zapihal tih veter, nebo se je očistilo in začelo je peči še toplo jesensko sonce. Njiva se je posušila. Vreme se je popravilo, kakor nalašč za oranje.

Pa je Bone Krajnec napregel sivko in belca in stopil za plugom. Njegova njiva je ležala v lepem, širokem zatišju: od vseh strani gozd in zavetrje. Zemlja je oprhnela in se je drobila kakor sladkor. Zamahnil je z ostnom in zavpil:

„Dee, hej prijatelj!“

Živo je odmevalo iz gozda. Stari belec je zamahnil z repom in mirno stopal naprej. Sivka, slabotna kravica, dvakrat manjša od belca, se je napela in korakala vstric z njim.

In glej, že so se vrstile brazde, dve, tri, kraj . . . Otožni Bonov obraz se je razvedril. Pozabil je na siromaščino in si požvižgaval.

„Ne ženi se toliko, belec, sivka ne more kot ti. Hej, sivka, hej slabičica, hej, draga moja! Utrudila sta se, pa kaj vama morem pomagati? Tudi sam sem truden . . . De, gor! dol!“

Kakor ti je potrebna vsakdanja jed, tako ti je potrebno vsak teden tvoje slovensko glasilo! Uvaja te v vedno novi, hitro se razvijajoči veliki položaj, seznanja z življenjem in razvojem doma in po svetu, oriše teden domačih novic, nudi številne gospodarske pobude ter te vztrajno opozarja, naj nikdar ne pozabiš, da si sin slovenske matere! Zato podpiraj slovenski koroški tisk!

Čestitamo! — V soboto 7. oktobra se v Ljubljani poroči gčna Hanca Mertelj, pd. Prangarjeva iz Zmotič pri Brnci, z g. dr. Ljubomilom Trnovškom, sodnijskim pripravnikom v Ljubljani. Odličnemu mlademu paru veljajo naše iskrene čestitke.

Dve novi družini. — V St. Lenartu pri 7 Studencih se je poročil Lojz Sluga, pd. Mlinarjev, z gčno Marico Šmajc s Podkorena. Naj nova družina dobro uspeva! — Na Brnci se je poročila Lucija Hasler, pd. Kruglova, s Pepijem Pirker, orožnikom istotam. Nevesta je bila vneta družtenica. Na mnogo let!

Delavci-težaki dobijo dokladne količine masti, mesa, kruha in moke. Tozadevna odredba govori o dveh vrstah delavcev-težakov in jih imenuje „Schwerarbeiter“ in „Schwerstarbeiter“. Podjetniki, ki zaposlujejo težake, navedene v posebnem uradnem seznamu, naj se tozadevno obrnejo na obrtni inspektorat v Celovcu, Herrengasse 9. V seznamu delavcev so med drugim navedeni gozdni delavci, ki podirajo ali spravljajo les, nadalje delavci, ki so zaposleni pri urejanju hudournikov, v kamnolomih, pečarji, kamnoseki, mlinarji, ki opravljajo tudi transportna dela, in drugi. V splošnem označuje postava delavce s pravico na posebne doklade tako: kdor trajno vrši težko delo v težkih prilikah (v vročini, pri prahu i. dr.), je težak prve vrste, trajno težko zaposleni delavci pa so običajni težaki. V prošnji navedeni podatki morajo biti točni in resnični. Seznam delavcev-težakov se priloži v dveh izvodih.

Kosti se dobijo samo na nakaznice za meso. Z dnem 23. septembra je izdana odredba, po kateri se sme meso prodajati samo s kostmi. Teža kosti lahko doseže pri svinjskem mesu 20%, pri govejem 25% in pri telečjem 30%. Ov-

bec, star, izkušen vol, je prhal iz nozdrvi in prestopal kakor velikan. Drobčna sivka se je napenjala na vso moč. Gobec ji je zeval, hrbet je bil skrivljen, tanki rep se je nasršil. Belec je stopil enkrat, ona dvakrat. Jezik je iztegnila iz gobca in stopa . . .

V okolici ni nikogar. Iz gozda na lahno pošumevajo boste noge jeseni in pod njimi komaj slišno poka suha drob-njad.

„Hej sivka, hej, draga moja!“ zavpije Bone in s strahom opazuje, da je krava vedno bolj izmučena in slabotna . . .

„Stojta! . . . Hajd malo počivat!“ Trudni živali sta obstali. Bone stopi prednju in ju pogladi po čelu.

„Belec, ti nisi prav nič človečanski, zelo si utrudil sivko! Ali ne, sivka?“ ju je nagovoril.

Sivka in belec pa sta ga mirno in ravnodušno gledala z žalostnimi očmi in težko dihala. Iz sivkinega gobca je kapljala pena. Pogledala je svojega belega tovariša, ozrla se je v gospodarja in žalostno povescila glavo.

„Kaj je, draga moja? Ti je težko? Sivkica, slabičica! Srce ti joka, draga moja! Danes bom z delom končal, jutri je pa praznik, ves dan bosta počivala. Kako me to gledaš, belec? Junak si, jima je govoril Bone.

(Konec sledi.)

čje meso se oddaja izključno z vraščeniimi kostmi. Od svinjskih glav, pljuč in jezikov se vračuna na nakaznici 50% predvidene količine, od govejih, telečjih in ovčjih glav samo 25%.

Odredba o prodaji slaščic. Čokolade v količini 50 in 100 gramov se nekaj časa ne sme prodajati. Prepoved prodaje vključuje tudi kakao in umetni med. Torte in podobno se oddaja samo v potrebnih količinah.

Koroški drobiž: Mesto Velikovec je imenovalo kanclerja Hitlerja za svojega častnega člana. Kancler se je za to imenovanje pismeno zahvalil in izrazil mestu svoja najboljša voščila za njegov procvit in napredek. — Na gornjem Koroškem je koncem septembra divjala huda nevihta s točo. Škoda je precejšnja. Istočasno je strela sežgala skedenj Jurja Hintereggerja v Staudah. — Zaradi poneverbe sta bila obsojena ravnatelj mestne hranilnice v St. Vidu ob Glini in en član ravnateljstva na šest mesecev strogega zapora. — Koroška dobi ob Osojskem jezeru državno šolo za šport. To bo peta tovrstna šola v državi. — V podjurski dolini je prezgodnja slana napravila kmetom občutno škodo, zlasti ajda je bila po nekaterih krajih popolnoma uničena. — Nedavno je umrl v bivšem zavodu usmiljenih bratov v St. Vidu ob Glini 78 letni Primož Matevžič, upokojni župnik v Slovenjem Šmihelu. Rajni župnik je bil rodom iz Žrelca in je služboval kot kaplan v Prevaljah in St. Jakobu v Rožu, kot provizor v Mohličah in St. Jurju na Vinogradih in končno kot župnik v Slovenjem Šmihelu. — Za provizorja v Slovenjem Plajberku je bil imenovan č. g. Matej Nagele, doslej kaplan v Železni Kapli. Za provizorja na Brdu pri Šmohorju pa č. g. Picej Joško, doslej kaplan v St. Jakobu v Rožu.

Zbrana molitev. Pri Potočnikovih sedijo okoli mize, sredi katerih stoji skleda zyrhoma polna zabeljenega krompirja. Oča Potočnik molijo in družina odgovarja. Pa čuje mali Franček: „Daj nam danes naš vsakdanji kruh . . .“ in se zadere: „Ne kluha, ne kluha, klompija, klompija!“

Naša prosveta

Srce našega naroda.

Narod je telo in vsako telo ima svoje srce. Od tam se pretaka kri v vse ude, se vrača in čisti, pa spet oživlja vse telo in hrani njegove dele. Tudi vsak narod ima svoje srce. Kar je Srbom Beograd, Hrvatom Zagreb, kar je Čehom Praga in Poljakom Varšava, kar je Nemcem Berlin in Francozom Pariz v kulturnem pogledu, to je Slovincem Ljubljana: osrčje narodne kulture.

Ljubljana ima danes skoraj vse kulturne ustanove, ki jih mora imeti središče katerega koli naroda. Ni več „dolga ves“, marveč nenavadno živahno in vzbujeno mesto, ki lahko s ponosom nosi priimek „bela Ljubljana“.

Lani je dobila Ljubljana najvišjo ustanovo: **Akademijo znanosti in umetnosti**. To je delavnica najvidnejših slovenskih znanstvenih in umetnostnih delavcev. Ta ustanova predstavlja največji narodni zaklad, umsko delo, s katerim doprinaša slovenski duh k omiki slovenskega naroda in človeštva sploh. Druga velika ustanova slovenskega kulturnega življenja je **slovenska univerza kralja Aleksandra**. Domala sto let se je slovenski rod boril za pravico najvišje šole. Tod se danes vzgajajo voditelji in učitelji slovenskega naroda, tod se jim odpira pot v kraljestvo tvornega duha. Po zaslugi univerze se je slovenski jezik že v prvem dvajsetletju dvignil na višino vseh evropskih jezikov in z lahkoto izraža najtehtnejše pojme in najgloblje misli. Že pred več kot sto leti je bil ustanovljen ljubljanski muzej, ki zbira vse, kar je važno za razvoj slovenskih krajev in slovenske zgodovine. Tod se hranijo starodavne noše, opreme, zgodovinske najdbe, nadalje dragocene starodavne listine, ki omenjajo Slovence pred tisočletjem. Muzej je razdeljen v več oddelkov, tako starozgodovinski, naravoslovni, narodoslovni. Tod so po neznanem trudu zbrani dokazi vseh dob in vseh delov slovenskega sveta. Mesto Ljubljana se ponaša še s svojim lastnim muzejem, ki prikazuje njegov razvoj v teku stoletij. Slovenska slika in slovenski kip imata svoje mesto v **Narodni galeriji**. Veščakovo oko tod lahko sledi poti, po kateri je oko slovenskega človeka sprejemalo in oddajalo svojo sliko o veličastnem vzoru lepote. Slovenska beseda ima svoje častno mesto v **narodnem gledališču** in sicer v Operi in Drami. Ljubljansko gledališče ima za seboj častljivo preteklost in danes prednjači v gledališkem pogledu Ljubljana pred številnimi mesti drugih narodov. Na slovenskem odru v Ljubljani se najočitneje spričuje resnica, da smo Slovenci najbolj igre ljubeč narod.

Slovenska knjiga ima v Ljubljani najdostojnejše mesto. Obstojajo številne **knjižnice**, med njimi semeniška, ki je prva in najstarejša ljubljanska knjižnica. Ljubezen do lepe slovenske besede dokazujejo velike književne založbe in knjigarne. Prava posebnost pa bo zasnovana slovenska knjižnica, ki bo vsebovala češke, ruske, poljske, bolgarske in ukrajinske knjige. To bo ustanova, s kakršno bi mogli danes tekmovali kvečjemu Praga ali Moskva.

Slovenska **glasba** je posebne ljubljenske mesta Ljubljane. Ljubljanski Filharmoniji sta posvečala svoje skladbe celo Beethoven in Schubert, Glasbena Matica pa se sme ponašati z dejstvom, da je danes predstavnica slovenske glasbe v svetu. Omeniti moramo še radio-postajo, odkoder gre slovenska beseda v širni svet. Ljudska **prosveta**, ki jo vodita Prosvetna zveza in zveza kulturnih društev, dobi bojda letos svoj lastni „Slovenski dom“, ki bo glasno poudaril dejstvo, da je Ljubljana resnično kulturno osrčje Slovenije.

Prvi slovenski kulturni delavci — Trubar, Cojz, Vodnik, Prešerem — so se zbirali v Ljubljani oziroma tam sprejemali pobude za svoje veliko delo. Iz Ljubljane je pričel Bleiweis s svojimi Novicami zbirati Slovence. Slovenska kulturna delavnost se je nato pojavila v Celovcu, Dunaju in Mariboru, a še v minulem stoletju je Ljubljana spet prevzela narodno vodstvo slovenskega

ljudstva. V Jugoslaviji je postala tretje kraljevo prestolno mesto in nosilka vsega združenega napa Slovencev za kulturni podvig in procvit.

Se to: Izmed številnih slovenskih mest je bila in je Ljubljana najbolj slovenska. Zato so se Slovenci v boju za kulturno pravico nagibali k njej kot središču. Njeno slovenstvo ni najzadnje v njenem meščanstvu, ki kot nobeno drugo kaže vrline slovenskega človeka.

Društvom! Na intervencijo S. P. Z. je dunajski društveni komisar odredil, da se pomotoma slovenskim kulturnim društvom predpisani prispevek RM 5.— črta. Eventualne plačilne naloge naj društva vpošljejo prosvetni pisarni, da jih v svrhe evidence odpremi na Dunaj. — Društva, ki novih pravil še niso vložila, naj to takoj storijo. Pričakovati je, da bodo nova pravila še v oktobru potrjena, nakar se lahko vršijo društveni občni zbori.

Naše gospodarstvo

Spravljanje koruze.

Zrela koruza lahko čaka. Ni je treba spravljati takoj, čim dozori storži. Če je vmes kako nujno delo, ga lahko mirno opravimo pred koruzo. Teden ali dva koruza lahko čaka, četudi je zrela. Lahko še raste, storži pa itak ne odpadejo. Škode ni prav nobene, če se s koruzno letino nismo požurili, marveč nujnejše delo prej opravili.

Za naše prilike je važno preudariti, kako si pri spravljanju koruze prištedimo časa in dela. Običajno postopamo tako, da pospravimo najprej storže in nato koruzovino. Tako delo se priporoča za njive, ki so bolj obsežne. Ponekod v nemških krajih slačijo storže takoj, ko jih imajo pri domu in ne čakajo dva ali tri dni. Važno je, da storže čimprej slečemo, ker začnejo mlečnati storži kmalu plesniti. V poedinih štajerskih predelih slačijo storže že kar na njivi, da jih jim ni treba dvakrat jemati v roke. Za to je treba nekoliko prakse. Izurjeni delavci primejo z levo roko za storžev ročaj, z desnico primejo storžev vršček in storž odlomijo. Listi ostanejo pri nekoliko spretnosti na storžu in jih lahko pripravimo za sušenje. Če spravljam domov najprej samo storže, hodimo po brazdah in ne vprek, ker bi sicer prezrli mnog bolj skrit sadež.

Za manj obsežne njive se priporoča spravljanje cele koruze. Doma storže odlomimo in slečemo. Bodimo štedljivi še s koruznimi stebli in listi. Če pri manjkujee krme, so često tudi listi prav hvaležni, seve jih samo previdno primešamo ostali boljši krmi.

Končno še nekaj. Pri sušenju koruze smo precej starokopitni. Koruzo običajno obešamo za liste na droge ali ostrvi. To je zamudno in okorno. Najprej je treba storže primerno sleči, jih nato zavezavati po štiri ali pet in končno še obešati. Kdor ima delavcev, časa in potrpljenja, naj dela tako naprej. Nedvomno se koruza tako najsigurneje in dobro posuši. Nekateri kmetje pa sušijo koruzo na enostavnejši način. Na vzhodni ali južni strani svojih skednjev pripravijo iz žice nekake velike torbe ter jih napolnijo s storži. Sušijo jih v teh pripravah do sredi ali celo konca decembra. Pravijo, da so s tem načinom sušenja prav zadovoljni in da si prištedijo mnogo časa in dela.

O invalidnem zavarovanju. Posestnikovi otroci in bratje ter sestre morajo biti načelno pri bolniški zavarovalnici, če se posestnik ni pismeno obvezal, da bo skrbel zanje v slučaju bolezni. Drugače je pri invalidnem zavarovanju, ki nudi za slučaj poškodovanja ali po 65. letu starosti stalno mesečno rento. To zavarovanje je neobvezno za one, ki nimajo nobene plače ali služka. Če pa dobiva kdo od kmeta mesečno svoto in četudi je ta nižja od služka, ki ga imajo posli, mora biti zavarovan za slučaj invalidnosti.

Sortiranje sadja in krompirja. Vzemimo meter in pol dolgo in 40 cm široko, mehko desko. Na dve tretjini dolžine jo preluknjamo s 15 do 20 luknja-

mi v premeru 5 in 6 cm. Desko ob straneh objemo z nizkimi deščicami in priprava za sortiranje je gotova. Delo je sedaj preprosto, sadež nam sam pada skozi okrogle odprtine po svoji velikosti, vmes pa odbiramo kar je gnilo in poškodovano. Pri sadju pazimo še na to, da se pri padcu ne poškoduje, kar prepreči mala, s senom napolnjena blazinica, ki jo položimo na dno zabojev, v katerih zbiramo sadje.

Mlatev fižola, graha in grahorce. — Navadno si pomagamo s cepci, pri čemer se jezimo, da se poškoduje toliko sadeža. Poizkusimo sledeči način: Vzamemo stroj za rezanje krme, odstranimo nože in povežajmo utež za polovico običajne teže. Fižolovino ali grahovino polagamo ne predebelo in ne preredko. Nazobano kolesje v stroju odpira stroke in ročice velikega kolesa spravljajo sad iz strokov. Kar je glavno: delo gre hitro od rok in sadeži niso prav nič poškodovani. Tudi z deteljo, katere seme hočemo pospraviti za prihodnjo setev, lahko enako postopamo. — Pa, kako pravijo: Probieren geht übers Studieren!

Nekaj novega o shranjevanju sadja. — Vobče velja izkušnja, da se sadje v mračnih ali temnih, vlažnih in hladnih prostorih najbolje ohrani. Najboljše so kleti, ki ležijo proti severu in so zasenčene. 2 do 3 stopinje toplote je pravilna temperatura. Nikakor pa naj ne bi bila čez 8 stopinj. Prostore zračimo najbolje ponoči in skrbimo za to, da nam hladni zrak ne uhaja. Prepiha naj ne bo. Kosmato sadje je zelo občutljivo proti prepihu. Predno sadje ukletimo, ga dobro osnažimo, klet pa pobelimo z apnom. Svetujejo tudi žveplanje, ki uniči gnilobne in plesnobne glivice. Shranjujmo samo dobro, odporno sadje.

Pozabljena reja. — Med svetovno vojno se je kozjereja v naši državi znat-

no dvignila. Seve so se tedaj ukvarjali s kozjerejo tudi razni „hofrati“, ki niso imeli o teh živalih nobenega pojma in so jim zato stradale. Tudi koza ne more živeti brez krme. Letno porabi ena koza do 400 kg sena in do 600 kg pese in raznih odpadkov. Koza je pripravna žival za malega kmeta, delavca in rokodelca. Pri nekotiki negi mu nudi mnogo koristi.

Lepilne obroče na debela! — Čim pritisne prvi mraz, izlezejo sadni škodljivci iz ličink in skušajo čimprej doseči deblo, ki jih bo v zimi gredo in nato hranilo. Zato je sedaj čas za pritrjevanje lepilnih obročev. Mesto na debelu, kamor pritrdimo lepilo, prej dobro okrtajmo, da se obroč trdno prime debela in ne pušča med seboj in debelom nikakih malih luknjic. Za lepilni obroč zadostuje 15 cm širok pergamentni papir. K debelu ga privežemo z drobno žico ali nitjo. Lepilo samo moramo v zimi večkrat preizkusiti in v vigredi eventualno obnoviti. — Približno petino sadja nam škodljivci letno uničijo. Zato je boj proti njim prav donosen.

Tržne cene. Uradno s 30. septembrom določene sledeče najvišje cene (prva cena za producenta, druga za trg): Zelenjad: Namizni karfijol I. 40, 54, II. 26, 35, ohrovt 16, 20, špinača 28, 34, korenje 20, 25, redkev 11, 15, solata v glavica 1. 30, 35, II. 13, 15, endivija 24, 27, stročje 26, 30, kumare 12, 15, belo zelje 12, 15, modro 20, 25, česen 40, 50, čebula 20, 25, kisló zelje 30, 40; gobe: jurčki 50, 90, lisice 30, 58; s a d j e: Grafensteiner A 48, 60, B 32, 42, jabolka (nabrana) C 1 12, 16, otrešena C 1, 10, 13, C 2 5, 7, namizne hruške 40, 52, ostale hruške 15, 20, otrešene 5, 7 pf za kg; živinske cene: voli —,85 do —,89, krave —,67 do —,82, teleta —,95 do 1,10, svinje —,97 do 1,15 mark za kg žive teže.

Zanimivosti iz vsega sveta.

V haremu.

Malo je virov, ki bi nepristransko odgrinjali življenje v nekdanjih haremih. Zato vzbujajo toliko večjo pozornost knjiga „Moje življenje v haremu“, ki jo je izdala neka Nitiša iz Kavkaza, v kateri opisuje, kako je prišla v haremu, kako je bila povišana v prvo izvoljenko sultana in kako je potem ob revoluciji v Turčiji šla spet nazaj v svojo domovino, kjer doma ni več našla.

Nitiša je vedno spremljala svojega očeta na vseh njegovih lovskih ali vojaških pohodih, ker je bila zelo družabna in je znala tudi sukati orožje. Njen oče pa je bil pokrajinski knez v Kavkazu in je bil v nekem boju med njim in sosednjim knezom ubit. Nitiša je še z enim služabnikom padla v ujetništvo. Peljali so ju na trg za sužnje, kjer je jo kupil debel zamorec, evnuh sultana Abdul Hamida, ki je samo zato potoval po takih tržiščih, da je dobavljal sultanovemu haremu lepa dekleta, zlasti iz Georgije.

Tudi Nitiša je kmalu prišla v ta haremu. V haremu so jo vzgajali in izobraževali z vso skrbnostjo, da bi bila vredna dvorjanica sultana, „vladarja vseh pravovernih“. Kot vsaka nova lepotica je tudi ona dobivala lepa oblačila, lišpala se je z okrasjem, učila se je gojiti lepoto. Zlasti pa jo je veselil ples, balet, v katerega se je poglobljala z vso mladostjo. Tako je dorastla v dvorjanico, ki je smela biti predstavljena sultanu.

Ob neki veliki slovesnosti na dvoru je prvič stopila pred sultana. Bila je nesporno najlepša med vsemi, pela je in plesala z vso vabljujostjo hčerke gora. Sultana je lepota nove Georgijke očitno vsega prevzela in ko je bil program končan, je stopil s svojega prestola in šel proti njej. Pred njo je spuстил na tla svilen robec in zapustil praviljično dvorano. S tem jo je odlikoval pred vsem svojim dvorom in pokazal, da mu je ta najdražja. Visok uradnik je pristopil, pobral robec in ga izročil Nitiši, ki je bila s tem javno izbrana za prvo v haremu.

Za Nitišo se je začelo življenje največjega sijaja, kakršnega ni bila delež-

na nobena druga iz harema. Začele pa so se tudi mučne skrbi za — golo življenje. Vseposod jo je zalezovala strupena zavist, nevoščljivost, prebivalke harema so jo zaradi njenega prvenstva smrtno sovražile. V haremu pa je bila tudi neka stara Zenoiba, ki se je z vso materinsko skrbjo zavzela za lepo Nitišo. Zenoiba je vse svoje življenje preživela v haremu in je dobro poznala varljivost njegove sreče, naučila pa se je tudi vseh tistih orientalskih spretnosti, ki se jih je v takem boju za obstanek „treba“ posluževati. Zaupala je Nitiši, da ji je ves haremu nevoščljiv in da vse prebivalke harema kujejo zaroto, da bi se je iznebile, najraje s strupom. Ponudila ji je tudi prstan, ki je imel na notranji strani silno tenko konicico z močnim strupom. Poučila jo je tudi, da bo vsak, ki mu s tem prstanom na roki stisne roko, kmalu umrl. Nitiša pa se je zgrozila pred tem strašnim sredstvom in ga ni sprejela. Nato ji je Zenoiba odvrnila: „Bom pa jaz spravila s sveta tvoje največje sovražnice.“ Čez nekaj dni sta dve iz harema zblazneli. . . Nitiša pa ni več upala jesti dragocenih jedi, ki so jih postavljali pred njo v zlatih posodah. Vedno se je bala, da se za vsem tem dvorjanstvom skriva zarota, strup in smrt. Prehranjevala se je največ s sadjem.

V tem pa je prišla revolucija in z njo življenje v mlado Turčijo. Slave sultanov je bilo konec, zlate ječe haremov so se odprle, njihove prebivalke pa so se razkropile na vse strani, komor je katera vedela in znala. Nitiša se je vrnila v Georgijo, pa je na mestu domače hiše našla pogorišče, vsi njeni sorodniki so bili mrtvi. Vrnila se je v Carigrad, kjer je v samoti in v spominih na čase, ko je bila prva v sultanovem haremu preživljala svojo leta.

Človeško srce — najpopolnejši stroj. Človeško srce je podobno stroju, najpopolnejšemu stroju, ki teče brez vsakršnih popravkov sedemdeset do sto let, ne da bi se ustavilo. Človeško srce udari vsako uro najmanj 5.000 krat. Če računamo, da ima leto 365 in četrt dneva, tedaj lahko ugotovimo, da je

šestdesetletno srce udarilo: 2.629,800.000 krat.

Kako izbira strela svoje žrtve. Ogrska ravnina je tisti kraj v Evropi, kjer strela ubije največ ljudi. Neki član madžarske meteorološke družbe je potrpežljivo in natanko proučil vprašanje, kako drevje privlači blisk. Izračunal je, da 15% krat trešči v drevo. Udar pritegnejo nase prevsem: akacija, najbolj razširjena po Ogrskem, hrast, vrba, hruška, kostanj trepetlika in leska.

Ječa je rešila ženina pred neželjeno nevesto v Messini v Italiji. Na dan poroke se je tako napil, da ga je policija aretirala in obsodila na teden dni zapora. Ko je nevesta zvedela za njegovo „nezgodo“, je potom svojih staršev intervenirala pri policiji, da bi ji ženina osvobodili. Fant pa se je temu uprl in izjavil, da rajši presedi kazen kakor stopi pred oltar. Toda policijski komisar ga je hotel na vsak način osvoboditi, in mladeniču ni preostalo drugega, kakor da se je stebel z orožniki, samo da bi bil še strožje obsojen.

Odvalil se je spanja neki Henri Morthon v Ameriki, ki mu je zdaj 68 let. Pred 10. letimi je bral neki znanstveni članek, ki je trdil, da človek ne more vzdržati več ko 80 dni brez spanja. Morthon temu ni verjel in začel je trenirati. . . Zdaj že vsa ta leta ne spi, pa se je počasi tega navadil, toda bdenja se je že tako „navadil“, da mu tudi zdravniki ne morejo več vrniti osveževalnega sna.

Otrok, ki vidi vse narobe, živi v Chicagu. Pred njegovimi očmi hodijo ljudje po glavi, in kadar bere knjigo, jo mora držati narobe. Drugače pa vidi vse predmete popolnoma normalno. Zdravniki preiskujejo to čudovito igro narave.

Dar za smeh

Psi, ki lajajo. — Učitelj je šel z otroci na izlet. Grede skozi vas jih ustavijo psi. Posebno mali Pepček se jih boji. Učitelj ga miri: „Kaj se bojiš? Ali ne veš, da pes, ki laja, ne grize?“ — Pepček nato: „Jaz to že dobro vem, samo ne vem, če tudi pes to ve.“

Otrok je otrok. — „Mama, kedaj pa je umrlo Mrtvo morje?“

Brihtni Šimen. — Šimen se je sprehal s Tomažem. Kar vidi, da je prijatelj napravil kisel obraz. „Kaj pa je?“ vpraša Tomaža. „Cigareto sem dejal narobe v usta. Fuj, to boli!“ — „Posebno, če človek na to ni pripravljen.“

Dober računar. — „Mirko, ti si dober računar. Koliko imaš jabolk, če sem ti jih dala dvanajst in si ti tri jabolka snedel.“ — Mirko: „Dvanajst, tetka.“ — „Kako to?“ — „Tri znotraj, devet zunaj.“

Ravnodušnost. — V blaznici zleze blaznik skozi okno na streho. Strežnik hiti za njim, da ga spravi nazaj. Na strehi pa se ga blaznik nenadno oklene s silno močjo in zakriči: „Dajva, skočiva na cesto!“ — Strežnik se je sicer ustrašil, a ravnodušnosti ni izgubil: „To ni nič. Vsak norec lahko skoči s strehe na cesto. Midva pa hočeva skočiti s ceste na streho in vsi bodo naju občudovali.“ — Blaznika je ta čudovita misel tako prevzela, da se je dal mirno odvesti.

V kinu. — Mojcka je bila prvič v mestnem kinu. Ko pride domov, jo vpraša gospodinja: „No, Mojcka, kako je bilo?“ — Mojcka: „Strašno lepo je bilo!“ — Gospodinja: „Kaj pa so igrali?“ — Mojcka: „Oh nič ne vem, sem bila s svojim fantom.“

Spremenil se je. — Janez je obljubil Micki, da bo postal čisto drug človek. Micka mu verjame. Pa se vrača Janez pozno zvečer iz gostilne malce natrkan. Micka: „Janez, dejal si mi, da postaneš čisto drug človek.“ Janez vzdihne: „Oh, taka smola! Tudi drugi človek ima strašno žejo.“

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatelgasse 7. — **Upravnik:** Rado Wutej, Klagenfurt, Schüttgasse 9. — **Založnik:** Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. — **Tiskarna:** J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17. — Veljavna je inseratna tarifa 1. — Povprečna naklada v 3. četrtletju 1939: nad 2300.